Byxe oronuudai proletaarinar, negedegtii!

№ 160 (2193)
1937 onoi Ijyyliin 15
ÇITVEERG
14-xi ƵILEE GARNA

Buriaad-Mongoloi Ynen

Byxexolboonoi Komuniis (bolьşeviig) Paartiin Buriaad-Mongoloi Moƶlin Komiteedai, Buriaad-Mongoloi Avtonoomito Soveed Socialiis Respyyblikiin Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai yder byriin gazeeta

Redaakciin aadras: Ulaan-Yde goorod, Centrsojuuziin, 19.
№ sen 10 myngə.

Soveeduudai hungaltiin ugtamƶada

Manai Soveed jixe oronoi tyg tymen aradzon bolbol SSR Xolboonoi Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai 4-dexi seesiin xydelmerii yderhəə yderte gyn jixe anxaraltaigaar azaglan xaraza baigaa. Tiigeed, tus seesiin batalan niitelehen ilagşa socialiizmiin hunguuliin xuuli—„SSR Xolboonoi Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrim“ bolbol aguu jixe Staalin Konstituucaar batalan ygtehen soveed graazdanuudai erxii byri todo, hyri honoroor xaruulba.

Socialiizmiin ilaltiin toli gerel, faşiis vaarvarstviin urdahaa temesexe temeselei xursa mese, Aguu jixe Maarks—Engeelьs—Leenin—Staalinai ilagdaşagyi tug bolxo Staalin Konstituucehaa yndehelhen hunguuliin xuuli bolbol eneenei urda istoorido yzegdeegyi, socialiizmiin ba demokraatiin priincibii bejelyylze ygene.

Manai hungaltiin xuuliaar jamarş yndehe jahanai, ug garbalaiş haa ilgadgyi, 18 nahə xysegşed bygedəərəə negen adali hungaxa ba hungəgdəxə erxetei baina.

Tiin, manai oronoi arad zon bolbol ene dyrimii jixe bajartaigaar ugtan xyliəəbe. Eneen soo SSR Xolboonoi Jixedeede Soveedta hungaxa byxii gurim xen byxende eli todoor, oilgomzotoi xeleer bişegdehen baina.

„Byrzyaazna demokratii bolbol... kapitaliizmiin yjede xezee byxendee uitan, xihagdangi, xudal, niuur saxidag, bajaşuulda zargal, ygeiteişyyide, mylzyylegşedte mexe ba xabxa bainşgyi argagyi baina,—geze V. I. Leenin xelehen baina.

Manai oronoi arad zon bolbol əəhediingəə tyleəlegşedii zasagaigaa oorgənuudta hungaxa baina. Hunguulinuud bolbol niuusaar duugaa ygelgəər ba kandidaaduudii tus tusagaar xelseze hungaxa baina. Iimede, agitacioono ba propagandiis xydelmerii yrgenəər jabuulxa xereg ton şuxala. Ene zabsaraa, nyxer Staalinai SSR Xolboonoi Konstituuciin projeekt tuxai elidxel soogoo agitacioono xydelmeriin abzabtar şuxala udxatai baihanai tuxai xeleheniii xezee byxende hanan jabaxa uşartai. Tende nyxer Staalin xelexədee: „Xerbee arad zon, ende tende daisan xynyydii hungaad baigaa haanь, terenə manai agitacioono xydelmeri garhaa xajama muugaar tabigdahanai temdeg bolxo ba bidener iime gutamşag nere zyyxe erxetei bolxobdi. Xerbee manai agitacioono xydelmeri bolьşeviigjohoor jabaad baigaa haanь arad zon deede oorganuudtaa daisan xynii tabixagyi baixa. Iime tula, gemerxe gemşexegyi, xariu xydelmerilexe xeregtei bolno“ gehen baigaa. Agitacioono xydelmerii eris haizaruulaza, partiina, soveedai xydelmerilegşed bolon agitaatornuud, komsomoolşuud bolbol paartiin byxii loozonguudii oloniitiin dunda nebtergen, hungagşad byxentei xydelmeri jabuulxa uşartai baina. Manai agitaatornuud bolbol oloniitiin dunda orozo, tedentei nigta xolboo byxedxen, Staalinai Konstituuca ba „SSR Xolboonoi Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii“ gynzegilgəər propagandiirovalxa ba tedenei asuudaltnuudta todoroi, honor xariuunuudii ygexe bolno.

Ene zabharaa, kapitaliis xyriəelelge tuxai nyx. Staalinai xelehii martangyi angiiin hereməi ulam deere yrgeze, Staalin Konstituuciin tug dooro soveeduudai hungaltii ilaltaigaar ugtaxiin tyləə dabxin oroxo johotoi.

Mynəə şuxala zorilgo jyyb gexede, manai aimag rajoonuudai gyisedkoomuud, somsoveeduud bolbol şine hungaltada ene gexeer beledxel xeze exilxe johotoi. Soveeduudai xydelmerii ton gynzegyigəər şalgaza, eliryylegdehen dutuu dundanuudii tere doronь usadxaxa xeregtei. „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii“ hungagşad byxende oilguulxa jabadal bolbol ton şuxala poliitikan udxatai xydelmeri geze partiina ba soveedai xydelmerilegşe byxen oilgozo johotoi. Ene „dyrimii“ nebtergen oilguulxada udxa tediijinь medyyleed dyyrgexe bişe, xydelmerişen, kolxoozniig, azalşan arad byxende xamag byxii todorxoijinь byrin oilguulxa şadaxaar emxidxexe johotoi. Ene bolbol şine Konstituuciin johoor soveedai hunguulida beledxexe xydelmeriin şuxala halbarinь myn bolxo baina.

Zamdaa zoltoi jabaaraigtii!

Agaarai ulaan dalitai koraablь berxeşeeltei ba alas xoliin niidelgede belen bolhoor xeden xonooşhaanь, Moskvaa—Xoito poolius—Mylihen okiaan—Xoito Ameerikiin agaarai baidal haizarza ygengyi baigaa hen.

Ijyyliin 11-ei yder zybleen bolzo „ANT-25“ samolioodoi ekipaaziin niidelgii emxidxexe zasagai komissiin geşyyd, tus samolioodii alas xoliin ajanda tyxieerze baihan meterolooguud ba inƶeneernyyd niidelgiin ysloovii yni udaan ba nigtaar zyblen xeereldeze, agaarai baidal niidxede taaramƶatai baihan tula zorimgoi gurbaniii Soveed Xolboon ba Xoito Ameerikiin xoorondoxi ajanda mortoxuulxa gehen baigaa. Naimanь çaas bolooogyi baixada vraaç Borşceevski nyxed Groomov, Jyymaşev, Daniilin gegşedii baalaza uuzhuulna.

Zunai bogoni hyni yngerze baiba. Xeereze degdehen manan aerodroomii xyrieeleed baihan oi oruu şingene. Maşinanuud xoino xoinohoo hubarildan jirene. Liioodçiguud ydeşexejee tedenerei oiriin xaniinuud, sugtaa xydelmerildeg nyxedenь jirebe. Ydeşegşedei dunda nyxed Ryximoovic, Aalksnis, Xaleepski, Tyypolev, Şmiidt, Spiirin, Baabuşkin, Şevelioov, Xariaanov, Bazaanov ba bişed bailsaba. Soveedai ba gadaada gyrenyydei xeblel gazeetenuudai olon tyleelegşed jirehen baina.

2 çaas 25 minuutada aerdroomoi gol jixe bairiin dergede nege avtomobiilь jirze. Soveed Xolboonoi geroi M.M. Groomovoi tere maşinahaa garxadanь suglaraad baigşad agaarai koraabliiin aldarta komandiirta xaluun bajarii xyrgebe.

Avtomobiilьnuud samolioodoi staartlaxa gazarta jirezel baiba. Staartiin dobo deere metaliis tomo şubuun todxonxoi. Byri haruul boloo. Yrgen betoon xargiitai aguu jixe pooli todoor xaragdana.

2 çaas. Staartlaxa sag oirtoo. Sinoptiik kleimiin gegşe traasa deerexi agaarai baidalai kaarta ygene. Garanuudaa şangaar barilsana, taalaldana, zamdaa zoltoi jabaxii xysene. Niidelgede beledxeliin signaal—rakeed agaarta teherebe. Avtomaşinanuud staartiin xargii deerehee zailaba.

3 çaas 13 minuuta samolioodoi zam syləə. „ANT-25“ yrgen betoon magistraalь deegyyr jabaxa byriee xurdadaza, 3 çaas 21 minuutada niidbe. Xoinohoonь, sacialiis orono daişalxii sookolnuudii ydeşeejee ondoo nege samoliood niidelsebe. Aplodismeent nerjene, haja dyte uulzaxii xyseze xynyyd malgaigaaraa dallana.

M.M. Groomovoi erelxeg ba naidalgatai garaar zoloodogdozo, „ANT-25“ poolius, Xoito Ameerikiin ergi teeşe oşoxojoo xolşoo şiglen kyyrs bariba.

Soveedai omogtoi liioodçuud, Exe oronoi inag xybyyd, zamdaa zoltoi jabaaraigtii!

SSSR—XOITO POOLIUS—XOITO AMEERIKA

STAALINAI TRAASAAR

Soveed Xolboonoi Geroi nyxer M. M. Groomovtoi jarildaan

Xolo gazaraa huulgyi niidxe niidelge tuxai yninhee xoişo hanadag hem. Iime niidelgii xexe gehen zorilgii 1924 ondo urdaa sexe tabihan bainab. Tiixede iime niidelge emxidxexe erxe baidal gansal manaidaş bişe, xariu byxii delxei deere ygei baigaa. Tiixede grazdaan dainai yje sagai xuuşan aeroplaanuud baidag baigaa. Manai oron xadaa, əərilngəə zaluu ba aacii bexizyylxe xydelmeri jabuulza baihan baina. Əərilngəə Exe oronoi tyləə omogorxon, soveedai samolioodouudaar şine şine amzaltanuudii xaruulxa sagnai bolxo daa geze hanagşa hem. Tee, buruu hanaaşgyi bainab. Ene hanahan yje sagai jireze, minii hanahan hanal bodoto xereg boloo. Bidener xadaa, Moskvaa—Fraanca-Ioosifa—Xoito poolius—Xoito Ameerika xyrter nyxed Çkaalov, Baidukoov ba Beliakoovai exilhen Staalinai aguu jixe agaarai traasaar niidenebdi.

I

1925 ondo Moskvaa—Peekin marşruudtaigaar doloo minganhaa ylyy kilomeetr gazarta tyryyşiingee niidelge xehen bainab. Tiixede soveedai zurgaan samolioodnuud Moskvaahaa Gobiiin tala ba Mongoloi oto niideed jamarşgyi hain Peekin deere buugaa hemdi. Fraanciin nege liioodçig Arroşaar gedeg gurban xonog soo Evroopii toiroo geze Peekinde buugaad baixadaa duulaa hem. Arroşaar boloodmaanadai niidhen gazarai utanь adali baigaaş haa, bide 33 xonog soo jabahan bainabdi. Ene namaiji jixe dolgidxoo hen. Tereenhee xoişo, soveedai liioodçiguud xadaa gadaadiin xinhaa dorogyi niidxe baina geze byxe delxeide xaruulxa xysel namda tyrehen baina.

Zil bolood baixada, manai oron „ANT-3“ („Proletaari“) geze samolioodoor bajan boloo hen. 1926 ondo, ene samlioodoor Evroopii gurban xonog soo toiroxii namda duradxagdahan baina. Ene niidelgi amzaltatai dyyrgeze, Arroşaarai tuilahan rekoord soxigdood baixadanь bi əərilngəə Exe oronoi tyləə, manai samolioodoud, motoornuudai tyləə omogoor dyyren baigaa hem. Fraanciin liioodçiguud bolbol namaiji jixeer segneze, „1926 ondo delxeidexi erxim liioodçig“ geze „əəhediin klyybei gesyyn“ bolgozo hungahan baina.

Bi niidelgehee buşaza jireed baixadaa, turşalgaşa—liioodçigoor xydelmerilehen bainab. 1929 ondo „ANT—9“ („Soveeduudai dali“) samlioodoor evroopiin xojordoxi niidelge xehen bainab. Ene niidelge xadaa, manai aviacioono teexnika, manai aviaaciin xynyyd ali zerge tyrgəər urgaza bainab geze byxe delxeide yşəə nege xaruulxa hen. „ANT—9“ samoliood tiixede Evroopa deere ton erxim maşina baigaa.

II

Bi bolbol aviacioono teexnikiin xygzeltii, huulgyigəər xolo niidxiin tyləə temeselii xeden zilei torşo soo nariaar xaraihan bainab. Delxein tyryyşiin rekoordii Arroşaara tuilahan baina. Arroşaara xadaa, 1926 ondo Pariizhaa Araavi xyrter 4,5 mingan kilomeetr gazarii 45 çaas soo niidee hen. Udaanь, Fraanciin xojor kapitaanuud—Zirojee ba Dordiilьje gegşed Pariizhaa Oomsk xyrter 4700 kilomeetr gazarta buungyi niidze delxein şine rekoord tuilahan baina. Tereenei udaa, Ameerikiin liioodçig Liindbeerg gegşe Nьjyy-Joork ba Pariiza xojoroi xoorondo—zurgaa mingan kilomeetr gazarii 32 çaas soo niidze, tyryy huuri ezelee hen. Tiigeed, delxein tyryy huuri aangliiinxidta, udaanь itaaliiinxidta, fraanciinxidta orohon baina.

Zygəər, ede byxii niidelge nyyd bolbol ton zoxistoi traasaar xəgdedeg baigaa.

Moskvaahaa Xoito Ameerika xyrter Xoito poolius deegyyr Çkaalov, Baidukoov ba Beliakoov gegşedei niidhen niidelge xadaa, Liindbeergiin niidelgiin udaə aviaaciin tyyxede bolhon tusgaar jixe niidelge bolno. Soveedai geroinuud ene niidelge xexedee, delxein rekoordii ilaxiin zorilgo urdaa tabiaagyi. Xerbee tiigehen baigaa haa, eneenei urda tee şinzegdehen byri xyngen traasii olozo niidxe baigaa.

III

1936 ondo Jyymaşev, Daniilin ba bi gurban huulgyigəər xolo niidxe niidelgede beledxeze exilee hemdi. Manai medelde „ANT—25“ samoliood ygtehen baigaa.

1937 onoi xabar bidener nyxed Çkaalov, Baidukoov ba Beliakoovtai xamta, SSSR-hee Xoito Ameerika xyrter Xoito poolius deegyyr oto niidxiin zuurşalga zasagta ygehen bainabdi.

Ijyyniin 10-da nyxer Staalinda namai duudaa. Kabineedtanь oşozo oroxodom, jixe stooloi saaəa nyxed Staalin, Moolotov, Voroşilov huugaa. Myn tende nyxed Mezlayyk, Ryximoovic, Aalksnis ba Tyypolev gegşed bailsaa hen.

Ioosif Vissarioonoviç enieebxilen, minii gar bariaa hen. Myn nyxed Moolotov ba Voroşilovuud namai amarşalaa hen.

Bi xadaa, poolius deegyyr oto niidxe gehen zuurşalgaa delbeleze ygəəb. Əərilngəə niidelgiin tyseb tuxai, maşina ba motoor tuxaigaa medeeseze xelee hem. Udaanь zybşeldeen exilee. Nyxer Staalin bolbol niidelge tuxai hanamzanuudii duulaad baixadaa, taanarai xyselii xangaxa bainab, zygəər omogorxongyi, argagyi uşarai toxiooldoo haanь, Xoito Ameerikada xaanaş haanь buuxa xeregtei geze medyylhen baina.

IV

Iigeed le, Staalinai aguu jixe traasaar niidebebdi. Bidener xadaa, nyxed Çkaalov, Baidukoov ba Beliakoovuudai niidhen maşina şingi maşinaar niidbe geeşebdi. Manai samolioodai dali deere „ANT-26“ gee jalarama sagaan yseger bişeetei.

Ene samolioodoi konstryykcee deere udaan xydelmerilehen, jabadal nariaar turşalga triniroovka xehen jabadal xadaa, ene xolo niidelgii emxidxexe erxe baidalii bidende ologoo.

Bidener bolbol niidxedee, amzaltadaa xysed etigeltəibdi. Bidener bolbol nyxer Staalinai xyndete daabariii dyyrge xebdi geze medyyleed aguu jixe aradii naidaulnabdi.

Soveed Xolboonoi Geroi nyx. M. M. Groomov.

„ANT-25“ SAMOLIOODOI POORT DEEREHEE ABTAHAN RADIOGRAAMANUUD

Ijyyliin 12, 3 çaas 43-44 minuutanuud. Zagoorskda jabanab. Namaiji 54, 92 meetriin dolgin deere duulagtii. Byrin hain.
Daniilin.

4 çaas 15 minuuta Yrgenei 57 graadus 10 minuutada, utiin 38 graadus 40 minuutada jabanab. 500 meetr deegyyr niidenebdi. Urdamnai bəəgnerengi tyylen xaragdana.
Daniilin.

5 çaas 10 minuuta Yrgenei 58 graadus 25 minuutada, utiin 39 graadus 50 minuutada jabanabdi. Byrin hain. Yylen deegyyr niidneb.
Daniilin

7 çaas 48-52 minuutanuud. Byrin hain. Zagoorskhoo exilen gazar xaragdanagyi. Doorhomnai—yrgelƶe yylen. Deeremnei—taranxai yylen dalain ergi neegdemel gy, 1500 meetre halxin jamar be medeesiit.
Daniilin.

8 çaas 10-12 minuutanuud. Byrin hain. Hyyleigee radiogramii dabtagtii.
Daniilin

9 çaas 15-16 minuutanuud. № 8 abaab. Myyrmanskiin dolgiji dabtagtii. Abxaar belemdi.
Daniilin

Zagoorskhoo yrgelƶe yylen deegyyr niidnebdi. 900 meetr deegyyr niidenxebdi № 3 radiogrammanii dabtaza medeesiit, abxaar belemdi.
Daniilin

6 çaas 31 minuuta. Yrgenei 60 graadus, utiin 41 graadusta jabanab. 1700 meetr deegyyr niidenxebdi. Yylen deegyyr naar niidegdene. № 3 ba № 4 radiograamanuudii xysed abaabdi. Tanii 53, 24 meetriin dolgin deere duulnab. Byrin hain.
Daniilin

7 çaas 09 minuuta. № 4 abaab. Yrgenei 61 graadus 20 minuutada utiin 41 graadus 30 minuutada jabanab.

9 çaas 50 minuuta. Arxaangelьskhaa hain duulnab. Myrmanskii duulnagyib. Jaaxadaab? 9 çaas 10 minuutada Arxaangelьskiin yrgen deere jabaabdi. Yylen deegyyr niidneb.
Daniilin

10 çaas 14 minuuta. № 14 tanai radiograamii xysed abaabdi. Byrin hain.
Daniilin.

11 çaas 38-39 minuutanuud. Yrgenei 67 graadus 30 minuutada, utiin 47 graadus 20 minuutada jabanab.
Daniilin

12 çaas 21-25 minuutanuud. Tanai № 14 abaab. Yrgnei 67 graadus 45 minuutada, utiin 47 graadus 40 minuutada jabanabdi. Namaiji 26, 35 meetr dolgin deere duulagtii.
Daniilin.

13 çaas 21-25 minuutanuud. Kolgyyjevte jabanab. Byrin hain.
Daniilin

14 çaas 17 minuuta. Yrgenei 70 graadusta utiin 51 graadusta jabanab. Byrin hain.
Daniilin

15 çaas 25 minuuta. Tanii abaab. Hain duulanab, teed nastroikemnei təərine. Tanii 32,8 dolgin deere duulnab. Noovaja Zemliaa. 15 çaas 15 minuutada 600 meetr deegyyr niideebdi. Byrin hain.
Jyymaşev.

16 çaas 9-12 minuutada. Byrin hain.
Jyymaşev.

17 çaas 26-30 minuutanuud. Tanii 18-36 dolgin deere duulanab. Yrgenei 74 graadus 10 minuutada utiin 56 graadusta jabnab. Byrin hain.
Jyymaşev.

UJALGANUUDII ABBA

Muxar-Şiber. Zandinai somonoi „Ulaan-Tujaa“ kolxoozoi bygede gegşyyd suglaan deere BMASSR-ei Konstituuciin projeektai haitar tanilsaad, tende xelegdehen 114 zyilii bygediinь haixaşaara ujalganuud mynəə bolxoo baigaa Soveeduudai Onso VII dugaar xuralai nereer yhenne xuriaalgiin kampaaniii bolzor şoonь şanar haintaigaar 100 xubi dyyrgexebdi geze ujalganuudii bəie deeree abaad, ijyyliin 6-nai yder ybehendee exilen garba.

C. Çimedei.

ISPAANIDAXI FROONTNUUD DEERE

Centraalьna froont

Oficiaalьno medeeselei johoor, respyyblikiinxid bolbol Vilьjankeeva delь Pardilьo dereevenlii (Madriidhaa zyyn xoişo) ijyyliin 11-ei ygleegyyr ezelbe. Respyyblikiinxid 600 xynyydii pleende abaad (tedenei 7-nь oficeernuud), seregei jixeşeg xeregselnyyd tuxailabal xojor zeniitne buunuud, garai 4 pylemiooduud, dari, tobşo g. m. abhan baina. Ijyyliiin 10-nai urda yder respyyblikiin somoliooduudai eskadriiili Vilьjankeeva delь Pardilьooji myn Las Kosaashaa uragşa yimyyleeşedei poziicii boombodobo.

Ijyyliiin 10-da respyyblikiin istrebiitelьnyyd Bryynthee uragşa baigaa xargui deere yimyyleeşedei seregii buudahan ba tere rajoondo baihan, daisanai xynde artelieeriiin batareinuudii buudaba. Tereentei negen xamta respyyblikiin aviaaca bolbol Kasooba Kampoodo, myn bişeş pyynktnyydte yimyyleeşedei poziicii buudaba.

Ijyyliiin 10-nai 6 çaas 50 minuutada respyyblikiinxidei naiman samoliooduud Boadiilьja delь Monteeji (Madriidhaa baruulza) ba tendexi oi modii boombodobo.

Yderei xojordoxi xaxadta respyyblikiin aviaaca, yimyyleeşedei aerodroomuudii boombodobo.

15 çaasta respyyblikiinxidei 6 boombodogşo samoliooduud Viilьja ba Pradoodo yimyyleeşedei aerodroomuudii genete dobtolbo. Tereentei xamta ondoo, boombodogşo 6 samoliooduud 20 samolioodoi baihan Eskaloon geze aerodroom deere boombo xajaba.

Respyyblikiin aviaaca Kyaatro Vijentoos aerodroomii baha boombodobo. Boombodohonoi hyyleer yimyyleeşedei negen aerodroom deere angaaranь şataa. Tendehee garhan ysxen utaagaar baisaaxada angaarsoo toho baigaa xa.

Respyyblikiinxidei byxii samoliooduud barandaa gemtelgyi busaza jiree.

Aragoonskiin froont

Alьbarasiin dereevenei şadar respyyblikiinxidei ezelhen poriico şadar dailaldaan bolzo yrgelzelhəər. Respyyblikiin artelieeri yimyyleeşedei aşaanai avtomobiilьnuudai kolooniii usadxaba.

Xoito froont

Byrgaoskiin proviinciin xoito zaxada Santandeer proviinciin xile deere yimyyleeşedei seregyydei jabadal azaglagdana. Marokaancanuud ba flangiistnuud xede xeden rajoonuudta itaaliiin xeden mingan seregyydeer helgegdebe.

Astuuriiin froont deere respyyblikiinxidei Somijeedo geze xada uuliin garalgii ezelheneinь hyyleer yimyyleeşedei ton olon saldaaduud respyyblikiinxidei talada orobo.

Şveeciin gadaada xeregei miniistr nojon Saandler Moskvaa jirebe

Şveeciin gadaada xeregei miniistr nojon Saandler gedeg gadaada xeregei ministeerstviin generaalьna sekretaarь nojon Giyynter, nojon Belьfraatiin sekretaariijin ydeşelgəər ijyyliin 8-da Moskvaa ofeciaalьna uriaalaar jirebe. Miniistrtei xamta SSSR-ei, Şveecede huugaa byrin erxete tyləəlegşe nyx. Kollontaaj Moskvaa jirelsebe.

Tyşiinsk aerodroom deere nojon Saandlerii SSSR-ei gadaada xeregei Aradai Komisaar nyxer Litviinov, Gadaada xeregei Arkoomoi orologşo nyx Poteemkin ba gadaada xeregei Arkomaadai xariuusalgata sotryydniguud ugtaba. Myn Şveeciin miisi dyyren sostaavaaraa bailsaba.

Nojon Saandler Moskvaada

Moskvaada jirehen Şveeçiin gadaada xeregei miniistr nojon Saandler ijyyliiin 9-ei ygleegyyr SSR Xolboonoi CGK-ai doloodoxi zarlaltiin dyrbedygeer seesiiin zasedaanida bailsaba. Şveeciin gadaada xeregei generaalьna sekretaarь nojon Giyynter, Şveeciin elşen baroon Jyllenşeern, Gadaada xeregei Aradai Komisariaadai protokooloi xeltesii erxilegşe Barkoov I.O. Gadaada xeregei Arkomaadai negedexi baruun gyrenyydei xeltesii erxilegşe Nikolaajev ba Şveesiin miisiiin geşyyd, miniistrii ydeşebe. Myn Miniistrtei xamta SSSR-ei, Şveecede huugaa byrin erxete tyləəlegşe nyx. Kolloontaaj seesiin zasedaanida bailsaba.

Seesiin zasedaanihaa miniistr ba ydeşegşe bygede Moskvaagai piooneernyydei baişanda oşobo.

Tere ydertəə nojon Saandler, Voolga—Moskvaa kanaalai naimadaxi şliyyze xaraba. Nojon Saandler şliyyziin arxitektuura ba kanaalii jixe honirxobo.

Nojon Saandler nyxer Litviinovtai uulzaba

Gadaada xeregei Arkoom nyk. M. M. Litviinov ijyyliiin 9-ei ydeşe Şveeciin gadaada xeregei miniistr nojon Saandlerte zoriuulhan obeed xebe.

Obeed deere, xynde azyiledberiiin Arkoom nyx. V. L. Mezlayyk, SSSR-ei Finaansiin Arkoom nyx. G. F. Grinьkoo, gadaada naimaanai Arkoomii orologşo nyx. C. K. Sydьiin, gadaada xeregei Arkoomii orologşod nyxed V. P. Potioomkin ba B. S. Stomoniakoov, myn bişe arkomaaduudai xytelberilexe xydelmerilegşed ba Moskvaadaxi Şveeciin miissiiin geşyyd xabaadalsaba.

Respyybliikiin xyygedei olimpiaada deere ZURAG DEERE: Nalobraadina ba Pliysnina gegşed Kidadai tuanca naadaza baina. (Xiaagtiin aimag).

Jixedeede soveedai hungaltii beledxelteigeer yngergexe

Muxar-Şiber. Sutain somonoi Moolotovoi neremzete kolxoozoi geşyyd xamtiin suglaa xeze „SSSR-ei jixe deede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimtei tanilsaba. Tende gug larhan kolxoozniguud bolboi Staalin Konstituuciin johoor niuusa, sexe ba bygede niiteeree hungaxa hungaltiin dyrim zorioogdohondo jixeer bajasanabdi geze temdeglebe.

Soveedai hungaltiin bolxii medeed baixadaa, tere hungaltada ynexəər hainaar xydelmerilxe xyniii oruulxa ba eldeb loodorь, angiiin daisanuudii oruulxagyin tyləə revoliyycioono heremzel xursaar tabixa johotoibdi. Gadana, hungaltiin bolxo xyrter staxaanovşalan xydelmerilze, azaxuin ilaltanuudii oloxiin tyləə boльşeviigoor temesexeb. Oiriin sag soo tariaa xuriaalgiin maşiina zebsegyydii xysed hain şanartaigaar zahabarilza, ybehe ba tariaanai xuriaalgiin xydelmeride haad uşaruulangyi sag dotoronь dyyrgyylxiin zorilgo tabinam" geze kolxooznig **Şagdar Erdeniiin** xelebe.

Myn haalişa nyxer **Serensyy** Budiin xelexedee: ene „Jixe deede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai byrimii" oilgood baixadaa, hungaltiin bolxo boltor ton hainaar beledxelei xydelmeri jabuulxa zergetei baina. Manai haaliiin brigaada yngeregşe ilei ybehenei xuriaalgada tyryy huuri abaa hen. Mynəə zilde byri hainaar staxaanovoi meetodeer xydelmerilze ydereigee noormii 200 proceent xyrter dyyrgexeb. Nege ynieenhee 700-800 liiter xyrter hy haaxa tysebəə 100 proceent dyyrgexiin tyləə temesedeg bi gebe.

Jixedeede Soveedai hungaltiin bolxodo poliitikan heremzee ton xursaar tabiza, erxim hain staxaahovtaniii hungaxa, azaxuingaa kampaaninuudii ybehe—tariaanai xuriaalgii, erxim hainaar emxidxeze sag bolzor soonь tysebəə ylyylze dyyrgexe, hungaltiin bolxo boltor yseg bişeg medexegyigəə byrin usadxaxa, xyn byxen „**B. M. Ynen**" gazeeta zaxiza unşaxa, hy ba tohonoi bolon oroonoi kamaaninuudii sag bolzor soonь dyyrgexe gexe metiin ujalganuudii abhan baina. **Badmacereenova**

Ton muugaar yngerebe

Booxonoi aimagai Sojuuzpeçaatь bolbol hyylşiin xaxad zilei gazeeta zaxilgiln yjede byxii aimag dotoroo oroidoo 60 garan xeheg taraaba.

Sojuuzpeçaatiii daagşa **Ignaatьjev Antoonhoo** gezeeta zaxilga jyynde muub gexede „Bi haja orood jyyş medenegyib" geze xariuusana.

Booxonoi Aimgyisedkoom anxarlaa tabixaa jaanab.

Xyd. biş.

SSSR-ei OBOROONII BEXIŽYYLXE URIHALAMŽA

Urihalamža zaxilgii emxiteigeer jabuulna

Muxar-Şiber. Sutain somon dotor „SSSR-ei Oboroonii bexizyylxe urihalamzii" zaxixa jabadal hajaşag exilee. Odoo so monoi azalşan kolxoozniguud, albaxaagşad 4 minga şaxuu tyxerigəər zaxiaad jabana.

B.C.

Tyryyşiin yderte 4-5 xyn urihalamža zaxiba

Xori. Xezengiin somonoi Jerbaanovai neremzete kolxoozoi niite kolxoozniguudai miiting bolzo, „SSSR-ei Oboroonii bexizyylxe urihalamza" gargahan tuxai zasagai gazarai togtoolii duulaad, bygede kolxoozniguud negen duugaar,— bide kolxoozniguud Soveed Xolboonoigoo Oboroonii, Ulaan Aarmiiin xysii byri jixeer bexižyylxe xeregte bygedəərəə orolsoxobdi,—geže togtoogood urihalamža zaxilgada orobo. Tyryyşiin yderte 45 kolxoozniguud xamta 5000 tyxerigəər urihalamža zaxiba, kolxoozniguud urihalamža zaxilgada erşemteigeer orolsozo baina.

D.N. Badmacerenei

POLIITIKAN HURGUULI JABANAGYI

Xori. Dunda - Xudanai partiijna exin organizaaciin geşyydei dunda poliitikan hurguuli jabanagyi.

Ene organizaaca deere poliitikan hurguuliii jabuulxa johotoi aikoonoi biyroogoi geşyyn Baldaajev gegşe byxeli ybeldəə jyyme xeegyi. Apreelь harahaa exilze aikoomoi ştaatna propagandiist Bazarai gegşii tere organizaacada poliitikan hurguuli jabuulxii daalgahan baigaa. Nyxer Bazarai bolbol 2-3 xeşeel yngergəəd bolьşobo. Ijyyль harlin exinhee ynəəxi Baldaajev baha tende propagandiist bolhon aad, urda janzaaraa jyyş xenegyi. Iime baidal deerehee Dunda - Xudanai partiijna organizaaciin komuniistnar poliitikan beledxeleer jixexen geegdeze jabana.

Ene organizaaca deere poliitikan hurguuliiin taharşahan jabad lii gansaxan Baldaajevai gem bolgood orxixo argagyi. Tere organizaaciin partoorg nyxer Ceren-Žapoova gegşe komuniistnarii poliitikan talaar xymyyžyylxe jabadalii xereglenegyi. Ene organizaaciin dergede baigaa komsomooloi organizaaciin geşyyd niite zaluuşuulai dunda sojol kylьtyyriin xydelmeri emxidxexiin orondo əəhedəə arxi uuxa ba eldeb boloşəgyi jabadalnuudii xedeg baina. Ene xadaa xazuudanь baigaa partorganizaaciin tuhalamžagyi baihanai gem bolno.

Niite kolxoozniguudai dunda kylьtyyriin xydelmeriii jabuulagdanagyi. Partiijna ba komsomooloi organizaacanuudai zyghəə kolxoozniguudai dundaxi poliitikan xymyyžyylgii erxilexe xydelmeriiin muu baihaniii xelelteşgyi eli.

Saaşanь, ene organizaaciin dundaxi poliitikan xymyyžyylgii hainaar jabuulgaxa tuxai aimagai partiijna komiteedai zyghəə žarii xemžee abaltai bolbo.

N. B.-Cereenova.

XEREGLEDEG BOLGIIT!

Zede. Derestein somonoi „Socializm" geže kolxoozoi pooliiin xojor brigaadiin nahatanai hurguuli ton muugaar jabaza baina. Ede brigaadiin brigadiirnuud D. Ajuuşiin D. Badmiin gegşed nahatanai hurguuli tuxai bagaxanş hanaagaa tabinagyi. Myn ulaan bulan bii neretei aad, tereneinь dotoroinь xeregsəl tyxieeregdəəgyi.

Somonoi soveedai zyghəə ene kolxoozoi brigadiirnarii ba tyryylegşiinь tyrgen sagaa hurguuliiin xydelmeri teeşe xanduuliit! **Derestein.-Naran.**

AIMAGAI EMXINYYD MEDEG LE

Zede. Derestein somonoi byxii kolxoozuudta osoaviaxiimei organizaaca bii bolhoor yninei. Tiigeed xehen xydelmerinь geže xynei xarxaar jyyme ogto baixagyi. Ene somon soo baigaa komsomoolşuudii hainaar emxidxee haa jamarş xydelmeri jabuulža şadaxa xysetei baina.

Aimagai osoaviaxiimei organizaaca bolbol xydəə somonuud deerexi osoaviaxiimei organizaaciin xydelmeriiinь tuhalnagyi.

Derestein -Bulžamuur.

Yre вagatai ažal вolgobo

Muxar-Şiber. Sagaan-Şuluutain somonoi Staalinai neremzete kolxoozoi [illegible]berilegşed ijyyniiin 20-oi y[illegible]ə exilze xojor xonogoi to[illegible] dotor tariaanai ybehe ty[illegible]xe geže 6-haa 15 naha xyrter xyygedii sugluulža gargahan baigaa.

Tere xyygedenь naadaad le myrteigəər xydelbegyi, arai geže 10 şaxam gaa gazarai ybehii tyyhen bolbo. **Cerenei.**

V. I. Leenin

Socialiizm ba şažan

(Tygesxel exinь № 159.)

olzodo xaldalsan xyrtelsedeg xebeeree geeşet, tiime xadaa əəriingəə zebsegei sedxil-zorigoi xyşende etigexegyi, zasaghaa edişe abahaar geeşet,—tiigeed baigaa xadatnai byxii Orosoronoi uşaraa medexe xydelmerişen bolbol tanda xaira gamgyi dai sonosxoxo baina.

Socialiis proletariaadai paartida şažan bolbol xubiiin xereg bolxogyi baina. Manai paarti xadaa xydelmerişen angiii syləəlxiin tyləə temesegşe tyryy ba uşaraa medehen temesegşedei xolboon myn geeşe. Tiime xolboon baigaad şažan şytelge zergiin uşaraa medexegyi xaxaranxii jabadal bujuu munxaruulxa jabadalnuudta xamaagyi huuža şadaxagyi ba tiigexe johoşgyi baina. Bidener bolbol şažanai manantai sula idei surtalai talaar ba imagta idei surtalai zebsegeer,*) preeseeree ygəərəə temesexiin tyləə syme ceerkovii gyrenhəə byrimyhen tusagaarlaxii ermelzenemdi. Gebeş, busadai daşaramda, xydelmerişeniii munxaruulxa şažanai ali byxii jabadalnuudtai imagta iime temesel jabuulxiin tulada bidener R.S.D.R.P. gedeg, əəriingəə xolboo baiguulhan bainamdi. Bidenerte idei surtalai temesel bolbol xubiiin xereg bişe, niite paartiiin, niite proletaariiin xereg myn.

Xedii iime baibaş, bidener ateiistnar*) geeşebdi geže jyynde əəriingəə prograama soo xelenegyibiibdi? Manai paartida Xristoosoi şažantan ba burxanda etigegşedei oroxiinь bidener jyynde xorinogyibiibdi?

Ene asuudalai xariuu bolbol şažanai tuxai asuudalii byrzyaazna-demokraad johoor tabixa ba sociaal-demokraad johoor tabixa xojoroi xoorondoxi maşa şuxala ilgaaji tailbarilaxa johotoi baina.

Manai prograama bolbol duuhan şinželxii uxaanai ba tiixe myrtəə soxom materialiis yzel deere baiguulagdahan baina. Tiim e tula, manai prograamii tailbarilan oilguulxa jabadal xadaa şažanai mananai istoorin ba ekonoomikon ynen bodoto yndehenyydii tailbarilan oilguulxa jabadalii erxebişe bagtaalsana. Manai propagaanda bolbol ateiizmiin propagaanda, ezen xaanta krepostnoi gyrenei zasagai mynəə xyrter ton şangaar xorižo ba myrden xaşaza baihan zoxixo şinželxii uxaanai literatuura gargalgii erxebişe bagtaalsana, ene bolbol mynəə manai paartiijna xydelmeriiin negen halbari baixa johotoi. Mynəə bidener bolbol: XVIII zuunai francuuzai gegeerelei ba ateiis literatuurii orşuulxa ba maasaar taraaxa,- geže Eengelsiin negete neemes socialiistnarta ygehen zaabariii labtai daxaxa bolxo bainamdi.

Gebeş, bidener jaabaş myrhəə garža, şažanai asuudalii abstraagtan idealiis johoor angiiin temeselhəə gaduur „uxaanhaa" tabixa jabadalda, byrzyaazihaa garhan radikaal demokraadnarai ene asuudalii xododoo tabidag jabadalda jaabaş oroxo johogyibdi. Xydelmerişen maasii xizaargyigəər daralaxa ba bydyylig bolgoxo jabadal deere yndehelhen bylgem dotor şažanai muxar etigelii gansaxan seber nomloloor selmeeže bolxo jym geže bodobol teneg jabadal baixa hen. Xyn tyreltenei deere baigşa şažanai daralalta bolbol bylgemei dotorxi imagta ekonoomikan daralaltiin yre ba yzegdel myn gedegii martabal byrzyaazna oxor muxar jabadal bolxo baigaa. Xerbee proletariaadii, kapitaliizmiin xaranxii xyşenyydii esergyysehen tedenei əəhediinь temeselei gegeeryyleegyi geeşegşe baa, tedeniii jamarş nom debtereer, jamarş nomloloor gegeeryylže bolxogyi. Jyrtemse deere zargalta oron baiguulxiin tyləə daralagdahan angiiin ene bodoto ynen revoliyyciono temesel bolbol, tenger deere baihan zargalta oronoi tuxai proletaarinarai hanalnuudai negedelde oroxodoo bidenerte şuxala baina.

Iime uşar deerehee bidener bolbol əəhediingəə ateiizmiin tuxai əəhediingəə prograama soo durdaxa johogyi baigaabdi; iime uşar deerehee bidener bolbol, xuuşanai muxar etigelei jamar negen ylegdelii bejedee xadagalhaar jabahan proletaarinarai manai paartida oiro bolxo jabadalii xorixogyi ba xorixo johogyi bainamdi. Şinželxii uxaanai yzelii bidener xezeedeş nomnoxobdi, jamar ne[illegible] „xristoos şažantanai" nege my[illegible]i eses xyrter barimtaldaggyi jabadaltai temesexe xereg bidende şuxala baina, gebeş ene bolbol şažanai asuudalii tereende ogto xabaadaxagyi tyryyşiin huurida tabixa johotoi gehen xereg ogto bişe, myn ekonoomikiin xygželtiin jabasaar zyndəə bog xajaxa gazarta darui tyrgen xajagdadag, jamarş poliitikan udxa şanaraa darui tyrgen geedeg, gurbadugaar huuriiin hanal ba demiirelgenyydei tyləə, bodoto revoliyyciono, ekonoomikan ba poliitikan temeselei xyşii butargaxada xyrgexe johotoi gehen xereg ogto bişe.

Reaakciona byrzyaazi bolbol şažanai yhəə temesel xursadxaxiin tuxaida, mynəə yjede praaktika deere byxerosiin proletaeiaadai əəriingəə revoliyyciono temeselde negedeed şiidxeže baigaa, ynexəərəə şuxala ba gol ekonoomikan ba poliitikan asuudalnuudhaa olon niitiin anxaralii xoloduulan, şažanai yhəə temeselei tala uruu hamaaruulxa geže xaanaş oroldodog ba manai ende mynəə oroldožo exilehen baina. Proletaariiin xysenyydii butargaxa gehen ene reaakcan poliitika mynəəder gol tyleb xaratanai hyidxelgəər yzegdeže baibaş, margaaşa jamar negen ylemže toiruu narin refoormo hanaža gargaža bolxo baina. Bidener jamarş boloo xadaa tere poliitikada, proletaariiin nairamdal ba şinželxii uxaanai yzel surtalai amagalan, togtuuritai ba xyliisengii, xojordugaar huuriiin zyrildəənyydii xursadxaxa jamarş jabadalda oiro bişe nomloloo esergyy tabinamdi.

Revoliyyciono prolitariaad bolbol gyrende xadaa şažaniii ynexəərəə xynei xubiiin xereg bolgoxii tuilaxa baina. Iime, dunda zuunai burihaa seberlegdehen poliitikan baidalda, proletariaad bolbol xyn tyreltenei şažanai munxaruulgiin ynen bodoto yndehen bolxo, ekonoomikiin bogoolşolgii zailuulxa yrgen ba neemel temesel jabuulxa baina.

Dekaabrь 1905 on,
Zoxioolnuud (oros xelen deere),
VIII t. 419—423 n.

*)Preeese—xeblel honin.

*) Ateiistnar—burxangyişyyl.

Xariuusalgata redaaktor G. BELЬGAAJEV.

Телефоны редакции: отв. редактора—3-44, отв. секретаря—3-23, сель озотдела—7-55, промотдела— 5-07
Noomer gargagşa N. CEVEENEI. Verstaalagşad: D. Baldaanov, C. Dambaajev. BMASSR-ei Niut. Azyiledberiiin arkomaadai tipograafi Ypolglavliit 829.